კრიტიკული მინერალები, როგორც გეოეკონომიკური ძალაუფლების ინსტრუმენტი: აშშ-სა და უკრაინის შემთხვევა და ევროკავშირის სტრატეგიული პოზიციონირება

თამარი წულაია

სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტზე ევროპისმცოდნეობის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნის შესაბამისად

პროგრამა: რეგიონალური კვლევები (ევროპისმცოდნეობა, კავკასიის კვლევები)

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: მურმან მარგველაშვილი, ასოცირებული პროფესორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი 2026

განაცხადი

როგორც წარდგენილი ნაშრომის ავტორი ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებელად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

თამარი წულაია

05.06.2026

აბსტრაქტი

ნაშრომი იკვლევს სახელმწიფოების უსაფრთხოების ახალ გამოწვევას, რომელიც კრიტიკულ მინერალებს უკავშირდება. ეს რესურსები წარმოადგენს თანამედროვე ტექნოლოგიების, განახლებადი ენერგიის, თავდაცვითი ინდუსტრიისა და მაღალტექნოლოგიური წარმოების ფუნდამენტალურ საფუძველს, რის გამოც მათზე წვდომა ევროვნული უსაფრთხოებისა და გეოეკონომიკური კონკურენციის ცენტრალურ საკითხად იქცა.

კვლევის მიზანია აჩვენოს კრიტიკული მინერალების მზარდი როლი თანამედროე გეოეკონომიკურ კონკურენციაში და გამოვანლინოს, თუ როგორ გაზარდა, ჩინეთის დომინაციამ ამ სფეროში უკრაინის სტრატეგიული მნიშვნელობა აშშ-სა და ვეროკავშირისთვის. კვლევა აჩვენებს, თუ როგორ იქცა უკრაინის რესურსულლი პოტენციალი ომის პირობებში გეოეკონომიკურ აქტივად, რამაც ქვეყანა დასავლეთისთვის მნიშვნელოვან პარტნიორად აქცია.

კვლევა იყენებს თვისობრივ მეთოდს და შემთხვევის ანალიზს. შესწავლილია აშშ-სა და ევროკავშირის სტრატეგიული დოკუმენტები, საკანონმდებლო აქტები, ოფიციალური ინიციატივები, აშშ-უკრაინის მინერალური შეთანხმება და შესაბამისი აკადემიური ლიტერატურა. ანალიზის თეორიულ საფუძველს წარმოადგენს გეოეკონომიკური მიდგომა და ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულების თეორიები.

ნაშრომი აჩვენებს, რომ ჩინეთის დომინაციით გამოწვეულმა დამოკიდებულებებმა, დასავლეთის მიწოდების წყაროების დივერსიფიკაციის საჭიროებამ და უკრაინის მნიშვნელოვანმა რესურსულმა პოტენციალმა საერთო ჯამში უკრაინას, როგორც ომის ვითარებაში მყოფ ქვეყანას მიანიჭა შესაძლებლობა გამხდარიყო სტრატეგიულად მიმზიდველი პარტნიორი, როგორც აშშ-თვის ისე ევროკავშირისთვის.

ძირითადი საძიებო სიტყვები: კრიტიკული მინერალები, გეოეკონომიკა, უკრაინა, ამერიკის შეერთებული შტატები, ევროკავშირი, ჩინეთი, მიწოდების ჯაჭვები.

Abstract

This paper examines a new dimension of state security challenges associated with critical minerals. These resources constitute the fundamental basis of modern technologies, renewable energy systems, defense industries, and high-tech manufacturing, making access to them a central issue of national security and geoeconomic competition.

The aim of the study is to demonstrate the growing importance of critical minerals in contemporary geoeconomic competition and to identify how China's dominance in this sector has increased Ukraine's strategic significance for the United States and the European Union. The research shows how Ukraine's resource potential has evolved into a geoeconomic asset under wartime conditions, transforming the country into an important strategic partner for the West.

The study employs a qualitative research methodology and a case study approach. It analyzes strategic documents, legislative acts, and official initiatives of the United States and the European Union, as well as the U.S.–Ukraine Minerals Agreement and relevant academic literature. The theoretical framework is grounded in geoeconomic approaches and theories of economic interdependence.

The findings demonstrate that China's dominant position in critical mineral supply chains, the resulting dependencies, the West's need to diversify sources of supply, and Ukraine's substantial resource potential have collectively created an opportunity for Ukraine, despite being a country at war, to emerge as a strategically attractive partner for both the United States and the European Union.

Keywords: critical minerals, geoeconomics, Ukraine, United States, European Union, China, supply chains.

მადლობა

განსაკუთრებულ მადლობას ვუხდი სამაგისტრო ნაშრომის ხელმძღვანელს, პროფესორ მურმან მარგველაშვილს, რეკომენდაციებისთვის, პროფესიული რჩევებისა და მხარდაჭერისთვის, რომლებიც დამეხმა ნაშრომზე მუშაობის პროცესში. ასევე მადლობას ვუხდი ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტს, მიღებული ცოდნისა და გამოცდილებისთვის.